

УДК 821.161.2'05-21.09Українка:27-23

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2024.1.2>

Л. В. ЖВАНІЯ

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземної та української філології,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: zhvania@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1864-2119>

БІБЛІЙНИЙ КОД ДРАМАТИЧНОЇ ПОЕМИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «НА ПОЛІ КРОВІ»

Стаття є спробою прочитати драматичну поему Лесі Українки «На полі крові» у біблійному контексті. Ведучи мову про біблійний код твору маємо на увазі спробу осягнути особливості авторської інтерпретації Євангельського сюжету. Мета розвідки – відшукати ті сенси, які відкриваються у співвідношенні драми з її першоджерелом – Біблією.

Євангельська історія про Іудину зраду стала для письменниці тією універсальною онтологічною матрицею, у форматі якої вона створює свою апокрифічну версію традиційного сюжету, у центрі якої не Христос, а зрадник. Створена авторкою художня модель, зберігаючи свою універсальність, ускладнюється актуальними ціннісними й філософськими значеннями. На нашу думку, свідчення Луки й Івана про входження у Юду сатани, а також підкреслений Євангелістом нічний час скоєння зради слугували для авторки драматичної поеми «На полі крові» важливими чинниками, на яких базується основна концепція її авторського апокрифу.

Вважаємо, що найпереконливішим свідченням того, що душа Юди знаходиться під владою диявола слугує прагнення зрадника спотворити, знецінити й спровокувати основи Євангельської проповіді Христа, блюзнірська наруга над постаттю Сина Божого, профанація Таїнства Євхаристії.

У драматичній поемі «На полі крові» Леся Українка здійснює дослідження природи зла. Сатана, як персоналізоване зло, що увійшов в Юду, постає не рівним супротивником Бога, а лише його нікчемною пародією. Він викривлює Євангеліє, оскільки, на відміну від Бога, йому недоступна сила творення. Леся Українка демонструє, що зло є не абсолютним, на відміну від Бога – абсолюту добра, а банальним і жалюгідним. Тому Юда у творі й не розкаюється. Адже покута – то переміна свідомості, а він, у відповідності до набутої диявольської сутності, виявляється до цього не здатним.

Ключові слова: Леся Українка, драматична поема, Біблія, Юда, добро, зло.

Постановлення проблеми. У своїх творчих шуканнях Леся Українка постійно зверталася до Святого Письма, переосмислюючи біблійні сюжети, мотиви, образи. Однією з низки варіацій письменниці на біблійну тему стала драматична поема «На полі крові». За понад сто років від часу виходу в світ у 1910 році, цей твір був об'єктом досліджень низки науковців, кожен з яких відшукав власні інтерпретаційні ключі. У наслідку маємо чимало зразків глибоких і цікавих перепрочитань драматичної поеми.

Одним з перших присутніх досліджень драматичної поеми стала розвідка Є. Ненадкевича, На думку вченого, Леся робить «наголос – на моменті соціальної психології, що мотивує Юдину зраду», вчений вважає, що Леся «вносить принцип детермінізму, соціальної зумовленості Юдиної поведінки і тим частково здійснює індивідуальну відповідальність з Юди. Але тим не виправдує його» [Ненадкевич: 18]. Таким чином, дослідник приходять до

висновку, що темою драми є зрада, як соціально-психологічна проблема, Оскільки «На полі крові» – це «спроба об'єктивного зрозуміння» психології Юди, «коли зрада, як вислід найперше соціальних даних, вже не потребує традиційної трансцендентної кари. Натомість виступають іманентні наслідки – внутрішній самоосуд» [Ненадкевич: 22]. На нашу думку, такий соціологічний підхід до потрактування Лесиної драми видається дещо спрощеним. Адже сакральний, духовно-філософський вимір твору залишився поза увагою дослідника.

Сучасний літературознавчий дискурс збагатився низкою наукових досліджень драми Лесі Українки «На полі крові», найбільш вагомими серед яких є праці В. Антофійчука, І. Бетко, М. Моклиці, О. Забужко, В. Агєєвої, С. Романова. Висновки переважної більшості зазначених науковців розвивають та увиразнюють окреслені Є. Ненадкевичем тези, а в деяких аспектах збігаються із думками дослідника.

Зокрема, В. Агеєва зауважує, що Юда «так і не зміг перейнятися духом нової релігії» [Агеєва: 245] оскільки не міг «примирити християнські постулати з селянським практицизмом ... Ситуацію обранства він осмислив не як безоглядну відданість ідеї, не як самопосягату, а лише як можливість житейського ієрархічного вивіщення над собою подібними ... Стратувавши духовні категорії Ісусових промов прагматично, безпосередньо-матеріально, Юда почувається окраденим» [Агеєва: 245–246] і тому не вагається при нагоді продати Учителя — «єдиний придатний товар» [Агеєва: 246]. Дослідниця також веде мову про нерозкаяність зрадника, який «Тимчасово відмовившись від своєї сутності, ... не досягнув інших вимірів, іншої мови як корелята інакших стосунків» [Агеєва: 246].

О. Забужко зазначає, що «В Українчиному міфі Юда постає не ускладненим, а навпаки, нарочито спрощеним — «усього тільки хамом» [Забужко: 583], який з Ісусової проповіді «второпав» лише одне — що «через цього пророка йому, простому каріотському селякові, відкривається шлях до панування. Українчин Юда навіть після смерті Вчителя...абсолютно «щиро» не тямить і не визнає за собою жодної провини перед Розп'ятим, навпаки — вважає себе його ошуканою жертвою» [Забужко: 583]. О. Забужко підкреслює, що у цій драмі «чи не вперше в новітній європейській культурі зустрічаємо... геніальний здогад про «банальність зла»... Юда твердо переконаний, що Ісус — дурисвіт..., а на додачу ще й невдаха...» [Забужко: 583], а Юдина зрада виявляється за словами дослідниці, яка розглядає твір в контексті гностицизму, «тріумфом хама, чие «просвітлення» і врозумлення засобом «передачі знань» засадничо неможливе» [Забужко: 585].

На думку І. Бетко, в аналізованій драматичній поемі проблема зради «... постає у своєму крайньому прояві — як духовне відступництво, якому не може бути прощення... В остаточному варіанті Христос не воскресає... Іуда не кається. Саме так підкреслює Леся Українка неможливість навіть найменшого виправдання для духовного відступника» [Бетко: 34].

М. Моклиця зазначає, що Юда, у творі Лесі Українки це «...звичайна людина (ніяк не демонічний проклятий), але в цій звичайності мізерна, нікчемна» [Моклиця: 48]. Дослідниця

вважає, що авторка «... несподівано повертається до традиційного, навіть аж застарілого як на смак модерної епохи тлумачення вчинку Юди: він зрадив через гроші. Точніше, через гарячкове бажання повернути собі насамкінець, коли вже зникла надія на винагороду Царством Божим, хоч мізерну частку марно страченого батьківського статку» [Моклиця: 48]. М. Моклиця підкреслює, що «Леся Українка не викриває Юду, швидше розглядає доскіпливо цю знівечену душу... Дає слово Юді і уважно слухає, а тоді робить виважений висновок: ні, все треба лишити на своїх місцях. Юда — зрадив. Не можна цього прощати...» [Моклиця: 48–49].

С. Романов вважає, що в образі Юди в Лесиній драмі узагальнено представлено «своєрідне викривлене віддзеркалення процесу сприйняття й усвідомлення незбагненої сутності Творця...» [Романов: 11]. На думку вченого у творі Лесі Українки Юда — «це не лише карикатура на Ісуса, а й загалом карикатура людини [Романов: 13] ... Юдина зрада — це добровільне й радісне звільнення від того, що незбагнено вище від рис персонажа ... таке «звільнення» обертається незворотною втраченою свободою...» [Романов: 17]. Дослідник веде мову про динаміку оповіді, що рухається у двох площинах: по горизонталі «що виявляється в її зовнішніх, соціально-психологічних аспектах» та у вертикалі «...духовно-філософського, сакрального виміру твору» [Романов: 18].

Вважаємо, що саме цей духовний вимір драми вимагає глибшого дослідження. Відтак, спробуємо відчитати закладені у творі сенси, звернувшись до сакрального тексту Біблії, як до універсального ключа, «великого Коду літератури і мистецтва»¹. Ведучи мову про біблійний код драматичної поеми «На полі крові» Лесі Українки, маємо на увазі спробу досягнути особливості авторської інтерпретації Євангельського сюжету, що досягається за умови включення відповідного, важливого для письменниці біблійного контексту. Відтак, **мета розвідки** — відшукати ті сенси, які відкриваються у співвідношенні драми з її першоджерелом — Біблією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Євангельська історія про Іудину зраду стала

¹ «Великим Кодом літератури і мистецтва» назвав Біблію Н. Фрай у праці «Великий код: біблія і література» (Фрай Н. Великий код: Біблія і література. Львів: Літопис, 2010, 362 с.)

для письменниці тією універсальною онтологічною матрицею, у форматі якої вона створює свою апокрифічну версію традиційного сюжету, у центрі якої не Христос, а зрадник. Створена авторкою художня модель, зберігаючи свою універсальність, ускладнюється актуальними ціннісними й філософськими значеннями. Їхнє осягнення вимагає звернення до тексту Святого Письма.

У Євангеліях ім'я Юди Іскаріота знаходимо серед дванадцяти обраних Христом апостолів: «І визначив Дванадцятьох, щоб із Ним перебували, і щоб послати на проповідь їх...» (Від Марка 3:14). Євангелісти Матвій і Марк, перераховуючи апостолів, відразу вказують на його майбутню страшну роль у житті Ісуса: «... та Юду Іскаріотського, що й видав Його» (Від Марка 3:19, Від Матвія 10:4). У Євангелії від Марка сказано, що коли у книжників та первосвящеників виник план вбивства Христа, зрадник сам прийшов до них з пропозицією: «Юда ж Іскаріотський, один із Дванадцятьох, подався до первосвящеників, щоб їм Його видати. А вони, як почули, зраділи, і обіцяли йому срібняків за те дати. І він став вишукувати, як би слушного часу їм видати Його» (Від Марка 14:10-11).

Євангеліст Матвій вказує, що Юда почав шукати первосвящеників одразу ж після епізоду, що стався у Вифанії, коли одна з жінок принесла дорогоцінне миро й омила ним голову Ісусу Христу, чим викликала обурення серед учнів, які вважали це марнотратством: «Тоді один із Дванадцятьох, званий Юдою Іскаріотським, подався до первосвящеників, і сказав: Що хочете дати мені, і я вам Його видам? І вони йому виплатили тридцять срібняків. І він відтоді шукав слушного часу, щоб видати Його» (Від Матвія 26:14-15). У Євангелії від Івана цей епізод подано інакше – обурюється марнотратством лише Юда: «І говорить один з Його учнів, Юда Іскаріотський, що мав Його видати: Чому мира оцього за триста динарів не продано, та й не роздано вбогим? А це він сказав не тому, що про вбогих журився, а тому, що був злодій: він мав скриньку на гроші, і крав те, що вкидали» (Від Івана 12:4-6). Отже Євангеліст Іван відразу негативно характеризує Юду, звинувачуючи його не лише у зраді, а й у злодійстві.

У Євангеліях від Луки та від Івана вчинок зрадника пов'язано з безпосередньою дією

диявола, уособленого носія зла, який «увійшов у Юду»: «Сатана ж увійшов у Юду, званого Іскаріот, одного з Дванадцятьох./І він пішов, і почав умовлятися з первосвящениками та начальниками, як він видасть Його./Ті ж зраділи і погодилися дати йому срібняків./І він обіцяв, і шукав відповідного часу, щоб їм видати Його без народу...» (Від Луки 22:3-6).

Про диявольську сутність Юди йдеться також у Євангелії від Івана. Тут наведено такі слова Христа: «Чи не Дванадцятьох Я вас вибрав? Та один із вас диявол... Це сказав Він про Юду, сина Симонового, Іскаріота. Бо цей мав Його видати, хоч він був один із Дванадцятьох» (Від Івана 6:70-71). У цьому Євангелії також вказано на те, що Юда вчинив зраду за участі сатани. На питання улюбленого учня про особу зрадника Ісус відповідає: «...Це той, кому, умочивши, подам Я куска. І, вмочивши куска, подав синові Симона, Юді Іскаріотському!... /За тим же куском тоді в нього ввійшов сатана. А Ісус йому каже: Що ти робиш роби швидше... А той, узявши кусок хліба, зараз вийшов. Була ж ніч» (Від Івана 13:23-30).

Юда пішов продавати Христа вночі, ця деталь з Євангельської оповіді ще раз підкреслює диявольську сутність його зради: ніч, яка асоціюється з темрявою, певною відсутністю світла, традиційно постає часом дії злих, «темних» сил. Темрява, на відміну від світла, не була створеною: «І сказав Бог: нехай буде світло. І стало світло. І побачив Бог світло, що воно добре, і відокремив Бог світло від темряви» (Бут. 1: 3-4). Відтак темрява за Біблією – це простір, не просвітлений Божим Словом, адже Христос є Світло: «... І знову Ісус промовляв до них, кажучи: Я Світло для світу. Хто йде вслід за Мною, не буде ходити у темряві той, але матиме світло життя» (Від Івана 8:12)).

У темряві пролягає шлях беззаконних, тих, хто подібно до Юди, був покликаний до Світла, але свідомо Його відкинувши, прирік себе на загибель. Для гріха, безчестя необхідна темрява, адже безчестя боїться світла: «... Світло на світ прибуло, люди ж темряву більш полюбили, як світло, лихі бо були їхні вчинки! Бо кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходить до світла, щоб не зганено вчинків його. А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла

його виявились, бо зроблені в Бозі вони» (Від Івана 3:19-21). Коли сатана увійшов до Юди, думка про зраду, зміцнившись у його свідомості, спонукала його діяти. Юда був сповнений духом зла, одержимий сатаною. Саме тому він був «призначений на загибель» (Від Івана 17:12).

На нашу думку, свідчення Луки й Івана про вхід у Юду сатани, а також підкреслений Євангелістом нічний час скоєння зради слугували для авторки драматичної поеми «На полі крові» важливими чинниками, на яких базується основна концепція її авторського апокрифу. Спробуємо обґрунтувати це припущення, звернувшись до тексту драми.

Уперше натяк на диявольську сутність Юди, його підлеглисть сатані, з'являється в епізоді зі спробою благословення: на початку драми Юда не реагує на привітання й подяку Прочанина, в яких згадується ім'я Бога: «Благослови Господь/ твою роботу, мій брате! / (Працьовник мовчить, не одривається від роботи і не дивиться на прочанина» [Українка: 125], Нехай Господь тобі/ продовжить віку, що ти мене поратував. / (Чоловік знов не подає знаку, що чув сі слова)» [Українка: 126]. Найбільш виразно диявольський страх перед Божою присутністю, та дією Божественної сили, що проявляється в благословенні, виявляється у продовженні цієї сцени: «Повинен я тебе благословити, / як батько сина рідного. (Подається до чоловіка, підвівши руки для благословення) / Чоловік (поспішно, мов з острахом). / Стій, діду!» [Українка: 128]. Така реакція Юди у творі Лесі Українки постає непрямим свідченням його одержимості дияволом. Адже сатана, на відміну від Бога не всемогутній, згідно Біблії він постає Його супротивником (з давньогрецької сатана (*satana*) — супротивник), тому й має страх і відразу до усього пов'язаного з Божественною сутністю.

Проте найпереконливішим свідченням того, що душа Юди знаходиться під владою диявола слугує, як переконуємось, його прагнення спотворити, знецінити й sproфанувати основи Євангельської проповіді Христа, блюзнірська наруга над постаттю Сина Божого, профанація Таїнства Євхаристії. Адже диявол, (з давньогрецької *diábolos* — обвинувач, наклепник) згідно Біблії постає обвинувачем, що очорнює Бога перед людьми. Як зазначено у Євангелії,

Сатана спотворює зміст Святого Письма. Він правильно цитує Біблію, але невірно її трактує – або поза контекстом, або пропонуючи неправильним чином застосувати слова Писання, як він спробував це зробити, спокушаючи Ісуса в пустелі: «...та й каже Йому: Коли Ти Син Божий, то кинься додолу, бо ж написано: Він накаже про Тебе Своїм Ангелам, і вони на руках понесуть Тебе, щоб об камінь коли не спіткнув Ти Своєї ноги» (Від Матвія 4:6).

У версії Лесі Українки Юда, в серце якого увійшов сатана, стверджує, що Ісус Христос був звичайним чоловіком, нічим не «великим», любив вино і жінок, був жадібний і гордий: «Він був такий, як всі! / ...Авжеж, як всі! / Не кращий анітрошечки! Любив він / вино і пахощі. Любив, щоб завжди / жінки йому вродливі слугували, / — вони за ним ходили цілим роєм, / а він їм дозволяв, щоб ноги мили / йому коштовним нардом, щоб волоссям / розкішним, як буває у блудниць, / вони йому ті ноги витирали» [Українка: 129].

За словами зрадника, Ісус був не лише такий як усі, а навіть гірший за багатьох людей, адже був жадібним, пихатим, здатним на пограбування й обман: «А він мене ограбував! Ні, гірше! він одурив мене! [Українка: 133], «Ні, він не був великий! То велика була його жадоба і пиха!» [Українка: 138].

Пародіюючи Христа, Юда насміхається над Його словами про птахів небесних: «Жий, рибонько! Нащо тобі вода? / Глянь на пташки небесні у повітрі! / Чи ж їм не добре там?» [Українка: 133].

У драмі Лесі Українки зрадник намагається також sproфанувати слова Христа про кров і тіло (символ таїнства Причастя), сказані на таємній вечері: «Якось / він при вечері кинув нам у вічі / такі слова: «Ось, пийте кров мою! / Ось, їжте тіло!» Боже помсти правий! / Чия ж то кров була, як не моя? / Чиє ж було то тіло?!» [Українка: 141].

Подібно до диявола, який, як супротивник Бога, фальсифікує факти та спотворює істину, Юда перекручує Євангельські події, називаючи спільноту Христа та його послідовників пеклом і царством глуму: «Мана! / Не Царство Боже, ні, скоріше пекло / було у тім гурті! Яка там задрість, / ти й здумати не можеш! Кожен важив / на перше місце побіля Мессії, / на перше, не инакше!» [Українка: 141].

Впродовж усього діалогу з Прочанином Юда послідовно виступає в ролі цинічного обвинувача Христа: «Все ж він про себе дбав! Бо він збірався / царем голоті всій юдейській стати, / як обдере маючих та дурних...» [Українка: 138]; «А він не вмів нічого довершити. / Все в нього розпливалося в словах» [Українка: 138]; «Уже я знав, чого ті речі варті: / Я заспокою вас... я вас потішу...» / Аякже, сподівайся! Він здалека / спокоем і потіхою манив, / а скоро хто було розвісить вуха / і справді піде з ним, як я дурний, / тому таке ярмо він клав на шию, що аж додолу гнуло» 140; «Він звук, щоб ми, як песики, лагідно / йому дивились в вічі та ловили / його слова. І він мене почав / словами дошкулять» [Українка: 142]. Підсумовуючи, як і належить обвинувачу, зрадник виносить вирок: «Що він посіяв, те й пожав! Сам винен!» [Українка: 142].

Подібною постає і роль сатани у Біблії, поява якого в її тексті, за словами Н. Фрая, «встановлює правові рамки обвинувача, захисту, слухання й вироку, що є «викривленням» або диявольським баченням становища людини» [Фрай: 279]. За Н. Фраєм «основна роль, яка відведена у Біблії Сатані» [Фрай: 279] — «роль прокурора» [Фрай: 279]. Найяскравішим прикладом такої його ролі є відома оповідь про Багатостраждального Йова.

Прагнучи бути в гурті обранців біля золотого престолу Месії, яким «...слугують / народи всього світа залюбки...» [Українка: 137], Юда відкрив своє серце для диявола через власну гординю, адже саме гріх духовної гордині став причиною падіння сатани, який первісно був «помазаним Херувимом» та забажав уподібнитися Богу, за що й був скинутим на землю (Єзекиїл 28:17). Подібно до сатани, який згідно Святого Письма (Від Матвія 25:41) не здатний до покаяння, не розкаяним у творі Лесі Українки залишається і Юда. Його безрадїсна

й безплідна сізіфова праця на солончаку, що постає «демонічною пародією»² на осмислене й творче оброблення впорядкованого простору поля — образу апокаліптичного світу; стає карою зраднику, його пеклом на землі. А кинуті в кінці твору слова Прочанина вповні визначають диявольську сутність зрадника: «Геть від мене, Сатано!» [Українка: 144].

Висновки. Виходячи із вищезазначеного, можемо висувати, що у драматичній поемі «На полі крові» Лесі Українка здійснює дослідження природи зла. Сатана, як персоніфіковане зло, що увійшов в Юду, постає не рівним супротивником Бога, а лише його нікчемною пародією. Він викривлює Євангеліє, оскільки, на відміну від Бога, йому недоступна сила творення. Юда, що одержимий злом, прагне дорівнятися до гуртка обраних, тому важливою ниткою у його діалозі з Прочанином проходить тема Царства Небесного, проте це можливо лише через любов, смирення й покаяння. Для Юди, в інтерпретації авторки твору, осягнення подібних чеснот недосяжне. Леся Українка демонструє, що зло є не абсолютним, на відміну від Бога – абсолюту добра, а банальним і жалюгідним. У цьому випадку не можна не погодитись з думкою М. Моклиці, яка стверджує, що «постаттю Юди Леся Українка завершила свій перегляд християнства. Точніше, відмовилась від нього» [Моклиця:48-49]. Авторка драми відкидає модні в літературі початку ХХ століття тенденції романтизувати Юду, виправдати, показати його героєм – індивідуалістом. Прочитавши «На полі крові» в контексті Святого Письма, можемо висувати: авторка свої твором стверджує: так, зло існує, але воно нікчемне, між ним і Христом, що є Абсолютом істини, любові й добра – прірва. Тому Юда у творі й не розкаюється. Адже покута – то переміна свідомості, а він, у відповідності до набутої диявольської сутності, виявляється до цього не здатним.

² Див. Фрай Н. Великий код: Біблія і література. Львів: Літопис, 2010, 362 с.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеєва В. П. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації: Монографія. К.: Либідь, 2001. 264 с.
2. Антофійчук В. І. Образ Іуди Іскаріота в українській літературі, Чернівці: Рута, 1999, 104 с.
3. Бетко І. Біблія як джерело ідей у творчості Лесі Українки. Слово і час. 1991. № 3. С.33-36.
4. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. К.: Факт, 2007, 640 с.
5. Моклиця М. В. Естетика Лесі Українки (контекст європейського модернізму): монографія. Луцьк. 2011, 241 с.
6. Ненадкевич Є. На полі крові. Збір. тв.: У 12 т., К. Х.: Книгоспілка, 1929. Т. 8., С. 7–23.
7. Українка Леся. *Повне академічне зібрання творів у 14 томах*. 2021. Т. 3. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки.
8. Романов С. Драматична поема Лесі Українки “На полі крові” як християнська екзегеза і авторський апокриф. Слово і Час. 2011. № 4, С. 7-19.
9. Фрай Н. Великий код: Біблія і література. Львів: Літопис, 2010, 362 с.

REFERENCES

1. Aheieva V. P. (2001) Poetesa zlamu stolit. Tvorchist Lesi Ukrainky v postmodernii interpretatsii: Monohrafiia [Poet of the turn of the century. The creativity of Lesya Ukrainka in a postmodern interpretation: Monograph]. Kyiv : Lybid. (in Ukrainian).
2. Antofiichuk V. I. (1999) Obraz Iudy Iskariota v ukrainskii literaturi [The image of Judas Iscariot in Ukrainian literature]. Chernivtsi : Ruta. (in Ukrainian).
3. Betko I. (1991) Bibliia yak dzherelo idei u tvorchosti Lesi Ukrainkyiu [The Bible as a source of ideas in Lesya Ukrainka's work]. *Slovo i chas.* no. 3. pp. 33–36. (in Ukrainian).
4. Zabuzhko O. (2007) Notre Dame d'Ukraine: Ukrainka v konflikti mifolohii [Notre Dame d'Ukraine: Ukrainka in the conflict of mythologies] Kyiv : Fakt. (in Ukrainian).
5. Moklytsia M. V. (2011) Estetyka Lesi Ukrainky (kontekst yevropeiskoho modernizmu): monohrafiia [Lesya Ukrainka's aesthetics (context of European modernism): monograph]. Lutsk. (in Ukrainian).
6. Nenadkevych Ye. (1929) Na poli krovy. Zibr. tv.: U 12 t. [On the field of blood. Collection of works: in 12 volumes]. Kyiv, Kharkiv : Knyhospilka, V. 8., p. 7–23. (in Ukrainian).
7. Ukrainka Lesia. (2021) Povne akademichne zibrannia tvoriv u 14 tomakh [Complete academic collection of works in 14 volumes]. V. 3. Lutsk : VNU im. Lesi Ukrainky. (in Ukrainian).
8. Romanov S. (2011) Dramatychna poema Lesi Ukrainky “Na poli krovi” yak khrystyianska ekzeheza i avtorskyi apokryf [Lesya Ukrainka's dramatic poem “On the Field of Blood” as a Christian exegesis and the author's apocrypha]. *Slovo i Chas.* no 4, pp. 7–19. (in Ukrainian).
9. Frye N. (2010) Velykyi kod: Bibliia i literatura [The Great Code: The Bible and Literature]. Lviv : Litopys. (in Ukrainian).

L. V. ZHVANIA

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology,

Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

E-mail: zhvania@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1864-2119>

THE BIBLICAL CODE OF LESYA UKRAINKA'S DRAMATIC POEM “ON THE FIELD OF BLOOD”

The article is an attempt to read Lesya Ukrainka's dramatic poem «On the Field of Blood» in the biblical context. Speaking about the biblical code of the work, we mean an attempt to understand the peculiarities of the author's interpretation of the Gospel plot. The goal of exploration is to find the meanings that are revealed in the relationship between the drama and its original source – the Bible.

The Gospel story about Judas' betrayal became for the writer the universal ontological matrix in the format of which she creates her apocryphal version of the traditional plot, in the center of which is not Christ, but the betrayer. The artistic model created by the author, while preserving its universality, is complicated by actual value and philosophical meanings.

In our opinion, the testimony of Luke and John about the entry of Satan into Judas, as well as the night time of the betrayal, emphasized by the Evangelist, served as important factors for the author of the dramatic poem «On the Field of Blood» on which the main concept of her author's apocrypha is based.

We believe that the most convincing evidence that the soul of Judas is under the power of the devil is the desire of the traitor to twist, devalue and profane the foundations of the Gospel preaching of Christ, the blasphemous insult to the figure of the Son of God, the profanation of the Sacrament of the Eucharist.

In the dramatic poem «On the Field of Blood», Lesya Ukrainka investigates the nature of evil. Satan, as the personified evil that entered Judah, does not appear as an equal opponent of God, but only as a worthless parody of him. He distorts the Gospel because, unlike God, he does not have access to the power of creation. Lesya Ukrainka demonstrates that evil is not absolute, in contrast to God – absolute good, but banal and pitiful. That is why Judas does not repent in the work. After all, repentance is a change of consciousness, and he, in accordance with the acquired devilish essence, turns out to be incapable of this.

Key words: Lesya Ukrainka, dramatic poem, Bible, Judas, good, evil.